

ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА ДИТЯЧА СУБКУЛЬТУРА КОДИМЩИНИ В ПРОСТОРИ ЕТНОФЕСТИВАЛЮ

Левчук

Ярослава Миколаївна

кандидат філологічних наук,
Інститут культурології
Національної академії
мистецтв України

Левчук

Ярослава Николаевна

кандидат филологических наук,
Институт культурологии
Национальной академии
искусств Украины

Yaroslava Levchuk

Ph.D., Institute for Cultural Research
of the National Academy
of Arts of Ukraine

Анотація. На прикладі етноексфестивалю “Кодима-фест” проаналізоване явище фестивалю як культурно-мистецька сукупність різних форм взаємодії в просторі традиційної культури. Важливою особливістю цієї культурно-мистецької події є ініційоване організаторами дослідження місцевими вчителями та дітьми регіональної специфіки традиційної культури, зокрема дитячої субкультури, та впровадження цих польових досліджень у фестивальний простір та педагогічну шкільну та дошкільну практику. Таким чином відбувається водночас дослідження й актуалізація традиційної культури західного Поділля в сучасному культурному просторі, створюються нові культурно-мистецькі проекти з використанням синергії колективного та індивідуального знання та забезпеченням таким чином “буття людини в культурі”.

Ключові слова: традиція, етнофестиваль, українська дитяча субкультура, гра.

Постановка проблеми та аналіз основних публікацій.

Етнофестивалі — це надзвичайно дієва форма неінституційної актуалізації елементів народної культури в сучасний простір, започаткована в Україні в першому десятилітті ХХІ століття. Саме етнофестивалі значною мірою спровокували своєрідний попит на традиційну субкультуру, створили простір для культурних стартапів, що дало можливість культурно-мистецьким інституціям та громадським об'єднанням, загальноосвітнім і мистецьким школам, а також дошкільним закладам безпосередньо увійти в поле впливу автентичної традиційної культури.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню феномену мистецьких фестивалів загалом присвячені праці А. Меньшикова, Г. Хроми, І. Сікорської, К. Давидовського, С. Волкова. Проблеми формування і розвитку фестивальної культури в Україні висвітлені в дослідженнях О. Дьячкова, О. Зінкевич, А. Мізітової, І. Сікорської, Ю. Чекан, О. Чапалова, К. Жигульського, С. Зуєва, Д. Зубенко, К. Резнікова, А. Пискач, М. Швед, С. Виткалова, А. Фурдичко та ін. Існує декілька варіантів класифікації етнофестивалів. Найдоцільніше їх класифікувати за змістовим наповненням: музичні — вокальні та інструментальні (фестивалі оркестрів та ансамблів народних інструментів і окремих інструментів (Кобзарська трійця)); танцювальні; мистецькі з окремого виду ремесла (гончарство, ковальство); гастрономічні; етнофестивалі-комплекси, локації яких містять

усі або декілька перелічених вище видів. Як вважає С. Чернецька, “згідно з функціональним призначенням, вони поділяються на фестивалі-конкурси, фестивалі-огляди, фестивалі-ярмарки. Також відповідно до зазначених у статутах кожного із форумів вікових категорій учасників, вони поділяються на “змішані” (для різних категорій населення: діти, молодь, люди середнього та старшого віку), фестивалі для молоді, а також окремо дитячі” [17]. Нині в Україні діють два типи відповідних фестивалів: форуми, що мають постійну локацію проведення, та так звані “мандрівні”. На думку фахівців, фестиваль є ефективною технологією, яка допомагає вирішувати художньо-естетичні, соціально-педагогічні та економічні завдання, реалізуючи особистісну, соціальну, креативну функції культури (Сивурова Л. П.). Відтак, фестиваль стає чинником залучення певної місцевості як повноцінного культурного суб’єкта до світового культурного простору. Сергій Фоменко (Фома), лідер рок-гурту “Мандри”, вважає, що “українські фестивальні починання є позитивним, правильним, вчасним і корисним процесом для нашої країни... Важливість фестивалів виходить за суто музичні межі. Адже всі їхні завдання можна об’єднати поняттям “культура”. ...Культурний рух і розвиток... забезпечує в суспільстві обмін інформацією та енергією... Будь-яка країна починається з культури” [11].

Метою дослідження є розгляд характерних особливостей регіональних етнофестивалів на прикладі культурно-мистецької події “Кодима-фест”, аналіз структурних та концептуальних здобутків, виявлених цією подією. Серед них: започатковано наукове дослідження підготовки фестивалю як фор-

ми та чинника вивчення регіонального культурного простору з метою актуалізації власних культурних констант. Завдяки пошуково-дослідницькій складовій фестивалю були накопичені значні матеріали до дослідження матеріально-культурної спадщини Південного Поділля, зокрема, щодо специфіки місцевої ігрової традиції як складової традиційної дитячої субкультури Кодимщини. Відтак **актуальність** зазначеної теми визначає потреба дослідження та популяризації цього досвіду.

Вклад основного матеріалу дослідження. Зазвичай етнофестивалі мають подібну структуру. Це велика сцена, на якій відбуваються виступи етнорокгуртів; мала сцена — виступи автентичних первинних та вторинних фольклорних гуртів; танцювальна сцена, на якій проводять інтерактивні виступи-майстеркласи з народних танців; кобзарська сцена; дитячий простір. Можна назвати найбільш репрезентовані на етнофестивалях складові традиційної української дитячої субкультури: дитячий фольклор (ігровий та пісенний), меншою мірою народна іграшка, народний дитячий одяг та його сучасні видозміни й варіації, ремесла (майстеркласи), а також обов’язковою складовою є ярмарок майстрів з різних народних ремесел — лозоплетіння, вишивки, соломоплетіння, різьбярства, ткацтва, писанкарства, ювелірного, ковальства, гончарства, виготовлення намиста та прикрас, народної іграшки. Останнім часом спостерігається потужний розвиток напряму моделювання стилізованого та автентичного народного строю та костюму для дорослих та дітей. Відтак фестивальний простір є одночасно майстернею для передачі досвіду між майстрами, а також майстром і потенціальним

учнем, імпульсом до зародження нових культурно-мистецьких проєктів та основним місцем реалізації вже існуючих культурних ініціатив. За Яном Валсінером, культурний процес характеризується цілеспрямованим вишуванням ознак або властивостей об'єктів у процесі їхнього розвитку [18, 8]. Серед найважливіших об'єктів культурного впливу — діти. Культивування дитячого культурного середовища має безпосередній вплив на формування сучасного культурного простору.

З сучасних етнофестивалів особливо вирізняється етноекотестиваль «Кодима-фест», започаткований у червні 2016 року в селі Івашків Кодимського району Одеської області. Це масштабний культурний захід на території північної Одещини. Провідна ідея етноекотестивалю «Кодима-фест» — відродження регіональної традиційної культури у всіх її аспектах, застосування культурного явища фестивалю як засобу пізнання свого краю, поєднання в одному просторі пізнання традиційної культури Південного Поділля, модернових музичних фолк-напрямоків та елементів сучасного екосвітогляду.

Окрім того, надзвичайно важливою мотивацією локальних громад для проведення етнофестивалю є його вплив на розвиток туристичної сфери й тим самим представлення малої громади на рівні області й країни. Саме це зумовило підтримку «Кодима-фесту» на всіх рівнях влади — селищної, міської, районної та обласної. З інтерв'ю з головою Кодимської районної ради: «Тут був рубіж великих держав — Османської імперії і Речі Посполитої. У цьому селі деякі райони називаються по-козацьки, наприклад, П'ята Сотня, де, відповідно, жили козаки. Пів села Івашків носить польське коріння... Цей етнофестиваль почав досліджувати й відкривати історію краю... Нам треба пробудити

громаду, щоб громада розуміла, що не держава повинна мені щось, а я повинен спочатку для держави зробити... Відродження України почнеться не з Києва, а з таких сіл, як Івашків, Кодима. Якщо ми на місці не зробимо Україну вільну, незалежну, то ніхто ніколи не зробить. На прикладі Івашкова ми хочемо показати, що це можна зробити». [7] Значні кошти на підтримку фестивалю були надані держструктурами різних рівнів та місцевими приватними підприємцями. Представники місцевої влади неодноразово засвідчували важливе значення фестивалю для культурно-мистецького, економічного розвитку регіону, його туристичного потенціалу, нового поштовху для освітніх проєктів. Відзначався вплив цієї події на згуртованість громади. Безпосередню участь у розробці концепції фестивалю та її впровадженні брали також столичні наукові інституції (Інститут культурології НАМ України та Музей Івана Гончара).

Отже, далі йтиме мова докладніше про специфіку та локації етноекотестивалю. Фестиваль відкривається видовищною ходою фольклорних гуртів-учасників у автентичному вбранні під музичний акомпанемент та спів. У назвах локацій використаний місцевий діалект, відчутний міжкультурний вплив, оскільки на півночі район межує з Вінницькою областю, а на заході — з Молдовою. «Котруца» — дитяча галявина (у перекладі — маленька ніша-тайник у печі), «Клака» — екомайданчик (клака — толока, традиція робити щось гуртом), «Котуня» — традиційна кухня (місцева назва літньої печі, споруджується на подвір'ї), що надає їм екзотичності для відвідувачів і відчуття приналежності власної субкультури до ширшого культурного простору для місцевих.

У 2016–2017 роках музичне наповнення голов-

ної сцени складали виступи фольклорних колективів та етнорокгуртів України (“Хорея Козацька”, “Русичі”, “Друже музико”, “РоліКарп”, “Сільська музика”, Сашко Лірник, інструментальна капела “Надобридень”, дитячий колектив “Орелі”), а також Молдови та Польщі, самобутніх місцевих фольклорних гуртів і козацькі розваги. Екомайданчик “Клака” пропонує лекції про сучасні технології екобудівництва й природного біодинамічного землеробства. Для фестивалю збудували макети регіональних хат з етнічним оздобленням усередині, сформувавши окремий простір традиційної кухні “Котуня”, який представляє особливості місцевої гастрономічної культури (серед власне місцевих страв — лисогірські нудлі, пизи, паланиці з бринзою, вараниці з горіхово-часниковою мачанкою, кисіль “виганяйло”, баба негру, каша-ляпа, душики, манзарі) [7]. Усі страви готують на живому вогні й у літніх печах (відповідно до назви локації). Приготування супроводжується докладною інтерактивною розповіддю про специфіку виготовлення та вживання окремих страв, зокрема обрядових, наприклад, обрядового хліба на весілля та похорон, а також спеціального хліба, який випікали й зараз виготовляють зі спеціальними замовляннями на проводи в армію “на життя”, “щоб куля не влучила”. На Кобзарській галявині звучать виступи кобзарів та лірників, які знайомлять глядачів з древніми народними мелодіями та їх сучасним аранжуванням, виконуваним на реконструйованих старосвітських бандурах і лірах.

На малій сцені в 2017 р. було презентовано фрагменти весільного обряду різних сіл Кодимщини,

зафіксовані зокрема й завдяки роботі фейсбук-груп, та автентичні весільні строї, прикраси й атрибути. Музичною особливістю святкової етнокультурної традиції цієї місцевості є духові оркестри — неодмінний атрибут кодимських весіль. Грати на духових інструментах традиційну музику досі навчають по школах, діють не лише дорослі, а й дитячі духові оркестри “Іващани” та “Бетуґа”. Ярмаркова локація фестивалю поки незначна, хоча етнофестиваль як значна культурно-мистецька подія має стати поштовхом для розвитку місцевих ремесел — гончарства, плетіння з рогозу, створення писанок, ляльок та витинанок.

На дитячій галявині “Котруца” відбуваються виступи дитячих фольклорних колективів, майстер-класи з традиційних народних ремесел, ігор, танців, дитячих забав. Простір галявини структурований та декорований малими архітектурними формами (курені, лабіринти з кукурудзи, замки з солом’яних тюків) та інтерактивними скульптурами тварин з сіна та соломи, виготовленими студентами Одеського художнього училища імені Грекова. Тут діти граються у традиційні ігри, які були віднайдені завдяки пошуковій роботі в селах Кодимського району. Серед них є власне місцеві: “Бочка”, “Коза”, “Полянки”, “Бурячки”, “Блошки”, “Копане масло”, “Черчик”, “Невід”, “Сліпий заєць”, “Баранець”, “Киш-киш горобець”, “Віночок”, а також ігри, властиві й іншим етнографічним регіонам (“Жмурки”, “Довга лоза”, “Кепкур”, “Знамено”, “Коблик”, “Клубочок”, “Свинки”, “Горюдуб”, “Сліпий”, “Квочка”).

“Кодима-фест” — не лише новий простір для

творчої реалізації самодіяльних гуртів. Автори ідеї фестивалю та розробники його концепції Дмитро та Надія Скорики створили цей проект не лише як розважальний захід, а, насамперед, як простір для дослідження, відродження і популяризації місцевої культурної спадщини. Дмитро Скорик зауважив: “Фестиваль “Кодима-фест” був задуманий не просто подією одного чи двох днів. Протягом року вся галузь освіти, культури й інші служби району були задіяні в тому, щоб розкопати наше коріння, освітня вивчали і фіксували обряди, звичаї; діти ходили по селах і розпитували старих людей. Це сколихнуло весь район. На дитячому майданчику ви побачите, що діти стали грати в ігри, які були забуті взагалі, в ігри, у які грали прадіди й прабаби сто та двісті років тому” [7]. Проведенню фестивалю передувала кількарічна пошуково-дослідницька робота з пізнання унікальної традиційної культури Південного Поділля із залученням районної влади, учителів та учнів сільських шкіл. Цей етнофестиваль чи не єдиний існує у своєму природньому вигляді та є результатом ґрунтовних польових досліджень.

Ініціативною групою у соціальних мережах (Facebook) було організовано віртуальний дослідницький простір, фокус-групи, присвячені окремим складовим місцевої традиційної культури (обрядовість, зокрема, весільна, традиційне вбрання, місцева кухня, фольклор Кодимщини, традиційна музика, традиційна дитяча субкультура Кодимщини). У цих фейсбук-групах були поширені запитальники, до участі в групах залучені вчителі, учні й активні місцеві мешканці, науковці-фахівці з окремих складових традиційної культури. Специфіка фейсбук-груп давала можливість онлайн-коментування зібраних матеріалів, обговорення та

вдосконалення пошукової роботи, а також ілюстрування фото та відеоматеріалів. Зібрану інформацію використовували в організації фестивального простору, зокрема у локаціях “Весілля”, “Котуня” та “Котруца — дитяча галявина”. Було реконструйовано близько 30 регіональних дитячих ігор. Значна кількість цих ігор не лише була представлена на фестивалях, а й залучена до шкільної програми. Велика кількість матеріалу, особливо відеозйомки була зроблена самими дітьми. Участь учнів у експедиціях — це одна з надзвичайно ефективних форм не лише актуалізації традиційної культури в сучасному середовищі, а й самоідентифікації дитини як представника певної культурної спільноти. Мета такої експедиції не лише записати цікавий фольклорний матеріал, а й дослідити саме культурне середовище побутування фольклорних творів, виявлення контексту виконання того чи іншого твору, його місце в обрядовій системі, передумови зникнення чи тривалого існування окремих складових традиційної культури. Окрім цього, надзвичайно важливим є особистий досвід спілкування з носієм традиції, емоційна складова цього спілкування, саморефлексія отриманої інформації, мотивована цією емоційною складовою.

Традиційні ігри, зібрані на Кодимщині, є ефективною формою опанування комунікативними навичками як засобом непрямої інкультурації особистості. За М. Осориною, “у молодшому шкільному віці проблема самоактуалізації — це проблема того, у якому образі й у яких вчинках найбільш безпечно й ефективно можна явити себе людям у якості активного учасника соціальних ситуацій. Найбільш слабкими й вразливими сторонами особистості дитини в цей період є її комунікативна недосвідченість, сором’язливість, невміння одномоментно

враховувати кілька ситуативних чинників, недостатня психічна регуляція, що не дозволяє паралельно здійснювати два процеси — контролювати свої емоції та прораховувати свої дії і слова” [10].

Відтак актуалізація у сучасному культурному просторі ігрового компоненту традиційної дитячої субкультури є на часі, адже містить значний комунікативний потенціал. Головна особливість традиційної дитячої ігрової культури полягає в тому, що в ігровий простір потрапляють діти декількох вікових груп, тим самим забезпечуючи процес перенесення комунікативних відкриттів, накопичених на етапі споглядання процесу гри (3–5 років), на побутові ситуації безпосередньої участі в грі в старшому віці. Традиційна дитяча субкультура виділяє певний набір “важких”, але регулярно відтворюваних комунікативних ситуацій, для яких вона розробляє стійкі, стереотипні стратегії “правильної” поведінки, забезпечені відповідними словесними кліше. Передбачається, що ці стратегії відомі всім представникам дитячої субкультури. Наприклад, щоб обрати ведучого в грі, потрібно скористатися лічилкою:

Кулібок, кулібок — маленькі ніжки, Ми тебе кормили, ми тебе поїли. Ножки поставили, танцювати заставили... Танцюй, танцюй, скільки хоч, вибирай кого захоч...

(Записано Т. Харковенко від Москалюк Г. М., жительки села Баштанків, 1947 р.н., оприлюднено у Фейсбук-групі 26.03.17).

Одна з когнітивних особливостей лічилки — її можлива прогностичність. Прорахувавши наперед кількість ходів лічилки, вибір можна передбачити наперед, якщо не діє правило починати з себе. У локальній грі села Баштанків Кодимського р-ну Одеської обл. “Що є, то моє!” вибирали головного (ведучого): “Головний відвертався від дітей. Діти

сиділи на лавочці й швиденько клали щось у кишені (чи то камінчик, чи листочок, чи грудочку землі). А як повезе — у когось був кусочок цукру, цукерка — то кусочок цукру, цукерку). В однієї дитини в кишені не має бути нічого. Головний повертався до дітей і казав: “Що є, то моє!” Підходив до дитини й клав руку до кишені. Дістав, що там було. Якщо він знаходив щось, то продовжував бути головним, а якщо ні — то та дитина, у якої нічого не було в кишені, ставала головною. Кусочком цукру, цукеркою ділилися з усіма”. У цій складній ігровій ситуації, за умови чіткого дотримання правил, формується механізм налагодження успішної комунікації та зміни ролей.

В іграх, зафіксованих на Кодимщині, присутні всі складові комунікації — комунікативна, інтерактивна й перцептивна. Наприклад, у відомій грі “Платочка” (інші назви “хусточка”, “взулик”), записаній Т. В’язовою та Т. Харковенко й оприлюдненій 7.04.17, особливо виразними комунікативними складовими є інтерактивна (взаємодія між індивідами, що спілкуються, обмін діями) й перцептивна (процес сприйняття і пізнання один одного учасниками комунікації та встановлення на цій основі взаєморозуміння). Діти сідають у коло, один з учасників з хусточкою бігає навколо й підкидає її непомітно комусь із гравців. Хто помітив хусточку, хапає її і наздоганяє ведучого до того місця, що сидів сам. Наздогнав — сідає сам, не наздогнав — стає ведучим. Якщо учасник не заперимітив, що йому кинули платочок, то ведучий, оббігши коло, стукає йому по спині зі словами: “Стуки, стуки, квочечка”. Тоді цей учасник сідає в середину кола. Гра закінчується тоді, коли в колі залишається двоє учасників. Усі, хто стали квочечками, вишикуються в колону ззаду ведучого. Хтось запитує: “Що цій квочечці зробити?”, ведучий придумує якесь сміш-

не завдання, яке кожен має виконати. Приблизний зміст завдань: присісти кілька разів, заспівати пісеньку, пострибати, розказати вірша, покукурікати, поцілувати сусіда.

Якщо ж виникає конфлікт, у дію вступають формули його подолання — мирилки. За комунікативним сценарієм, для примирення треба при свідкові зачепитися мізинцем за мізинець і, похитуючи з'єднаними руками, проказати:

Мир-миром! Пирого з сиром, Варенички в маслі, Ми дружечки красні — Помирімося!

(Записано від Трунко О., жительки села Шершенці Кодимського району Одеської області, 1981 р.н., оприлюднено у Фейсбук-групі 14.05.19).

Ребром долоні свідок повинен “розбити” зчеплення мізинців, колишні вороги мають обнятися, і з цього моменту вважається, що запанував мир.

Таким чином, проблемна ситуація ритуалізується, їй надається напів ігровий статус ситуації, що вирішуються за загальноприйнятими правилами. Це дозволяє кожному учаснику конфлікту для вирішення типових комунікативних завдань використовувати традиційні стратегії та словесні формули, які треба просто знати. Тому діти молодшого шкільного віку, зазвичай, орієнтовані на те, щоб спостерігати й запам'ятовувати традиційні прийоми поведінки у “важких” ситуаціях. Описаний підхід є засадничим для традиційної дитячої субкультури й реалізується у різних формах. Його суть полягає в тому, що психологічно несформованій і соціально недосвідченій особистості пропонується скористатися загальнозживаними способами здійснення своїх соціально-психологічних потреб, спираючись на запропоновані “культурні милиці”.

Цю ж роль виконують і словесні маркери етапів гри. Наприклад, у грі “Цепки” (оприлюднена Людмилою Романенко, 9 березня 2016 р. 21:08,

1955 р. н., с. Огіївка Гайсинського р-ну Вінницької обл., після закінчення ОДУ (нині ОНУ) ім. Мечникова в 1978 р. проживає в м. Кодима Одеської обл.) “Цепки, цепки!” — учасники гри розбивалися на дві команди, члени яких брались міцно за руки, утворювали ланцюг і ставали навпроти на певній відстані. “Цепки, цепки!”, — гукає одна команда. “Ковані!”, — у відповідь. “Ким вас розбити?” — “Петриком!” Тоді названий гравець з протилежної команди з розгону намагається “розірвати” ланцюг суперників, обираючи його найслабшу ланку, на його погляд. Якщо йому це вдалося, то він забирає одного учасника у свою команду, якщо ж ні — сам залишається в команді суперників. Гра продовжується, але “водить” уже протилежна команда. Перемагає команда, у якій на час завершення гри найбільша кількість учасників.

Ці словесні маркери контролюють перебіг ігрової комунікації, тримають її в жорстких часопросторових межах, дозволяючи незначні варіації. Наприклад, у грі “В Бобра” ведучий промовляє: “Бобре, бобре, заховайся добре, бо як спійму, шкуру здійму, поведу до пана — зроблю барабана. Я вже йду!”, і починав пошуки учасників гри. Вони ж повинні були непомітно від нього вибігти зі своєї схованки й “застукатись” на тому місці, де він “бобрав”: “Тук-тук, я вже є!” (оприлюднено Л. Романенко, 1955 р. н., м. Кодима Одеської обл.)

Усі згадані в статті, а також інші дитячі ігри Одещини, записані й оприлюднені учасниками Фейсбук-групи “Традиційна дитяча субкультура Кодимщини”, були апробовані в шкільній педагогічній практиці, а потім ці учні вже як носії ігрової традиції проводили майстер-класи з ігор на дитячій галявині “Котруца” на “Кодима-фест”, розширюючи таким чином межі культурної традиції.

Специфіка сучасної дитячої субкультури витісняє з ужитку такі ігри, замінюючи реальний світ гри віртуальним. Правила ігор втрачаються. Щоб їх відновити в дитячому середовищі, потрібен каталізатор, імпульс, джерело інформації, простір, спроектований для гри. Саме таким культурним простором стають етнофестивали.

Висновки. Явище фестивалю може трактуватися як культурно-мистецька сукупність різних форм взаємодії в просторі традиційної культури і як спільна перманентна гра всіх учасників фестивалю, обмежена певними часопросторовими межами та правилами (дрескод, інтерактив та ін). Надзви-

чайно важливим не лише для гостей фестивалю, а, насамперед, для організаторів є момент причетності до дослідження та популяризації автентичної традиційної культури регіону. Участь дорослих, а особливо дітей, у культурно-мистецьких трансформаціях є важливим чинником формування їхнього культурного рівня та громадянської позиції. Як відомо пізнання у взаємодії з іншими людьми “тут-і-тепер”, взаємодії між однолітками та між поколіннями. Міжособистісна взаємодія формує комунікативні структури, які об’єктивуються й стають фундаментом для міжкультурних комунікацій. Актуалізовані у фестивальному просторі культурні механізми починають виходити за його межі, створювати нові культурно-мистецькі проекти, використовуючи синергію колективного та індивідуального знання, забезпечуючи таким чином “буття людини в культурі”.

Відтак соціально-культурна комунікація по-

стає як чинник суспільної динаміки, як синергія традиційної та сучасної культури, інтенції окремої людини й громади у творенні локального культурного простору. Успішним прикладом такої взаємодії є етнеокофестиваль “Кодима-фест”. До створення цієї події-явища долучилося широке коло представників громади та державних інституцій, науковців, музеєзнавців. Проведена значна пошуково-дослідницька робота дітей і дорослих для формування власного культурного середовища. У назвах локацій були використані місцеві наративи (діалектизми “котруца”, “котуня”). Фестиваль представлений на інших культурно-мистецьких подіях (“Мистецький Арсенал”, “Країна мрій”). Важливо й надалі дотримуватися власної концепції, не втратити унікальну властивість “Кодима-фесту” як дослідницького та популяризаторського центру традиційної культури північної Одещини (Південного Поділля).

Література / References:

1. **Аксьонова В. І.** Формування комунікативної особистості в умовах глобалізації суспільства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2012. № 49, С. 63–77.
2. **Виткалов С. В.** Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України. Серія: Культурологія*, 2016. Вип. 52. С. 182–190.
3. **Волков С.** Сучасні модули дитячої субкультури в культуротворчих процесах України. Київ. *Культурологічна думка*. № 12. С. 7–20.
4. **Дорофєєв О.** Чому в Україні гальмує фестивальний рух? URL.: <http://hl.mailru.su/mcached> (дата звернення: 02. 04. 2019).
5. **Дьячкова О.** Фестивальні палімпсести. *Критик*, 2001. № 10 (48). URL: www.kritiki.net/.../festivalnialimpsesti-chastina (дата звернення: 02. 04. 2019).
6. **Зуєв С.** Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Спеціальність 17.00.01: теорія та історія культури. Харків, 2007. 18 с.
7. **Качур К.** На “Кодима-фесті” презентували віднайдені регіональні традиції URL: <https://honchar.org.ua/p/na-kodyma-festi-prezentuvaly-vidnajdeni-rehionalni-tradytsij/> (дата звернення: 16. 04. 2019).
8. Рекомендація ООН про збереження традиційної культури та фольклору URL: <http://etnoua.info/novynu/rekomendacija-oon-pro-zberezhenjafolkloru/> (дата звернення: 08. 04. 2019).
1. **Aksonova V. I.** Formuvannia komunikativnoi osobystosti v umovakh hlobalizatsii suspilstva. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*. 2012. № 49, P. 63–77.
2. **Vytkalov S. V.** Festyvalnyi rukh yak kulturnyi fenomen suchasnosti: analiz rehionalnoho vektora. *Kultura Ukrainy. Serii: Kulturolohiia*, 2016. Vyp. 52. P. 182–190.
3. **Volkov S.** Suchasni modusy dytiaochoi subkultury v kulturotvorchykh protsesakh Ukrainy. Kyiv. *Kulturolohichna dumka*. № 12. P. 7–20.
4. **Dorofiev O.** Chomu v Ukraini halmuie festyvalnyi rukh? URL.: <http://hl.mailru.su/mcached> (Last accessed: 02. 04. 2019).
5. **Diachkova O.** Festyvalni palimpsesty. *Krytyk*, 2001. № 10 (48). URL: www.kritiki.net/.../festivalnialimpsesti-chastina (Last accessed: 02. 04. 2019).
6. **Zuiev S.** Suchasnyi kulturnyi prostir ta semiotyka muzychnoho festyvaliu (na materialakh Kharkova) : avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata mystetstvoznavstva. Spetsialnist 17.00.01: teoriia ta istoriia kultury. Kharkiv, 2007. 18 p.
7. **Kachur K.** Na “Kodyma-festi” prezentuvaly vidnajdeni rehionalni tradytsii URL: <https://honchar.org.ua/p/na-kodyma-festi-prezentuvaly-vidnajdeni-rehionalni-tradytsij/> (Last accessed: 16. 04. 2019).
8. Rekomendatsiia OON pro zberezheniia tradytsiinoi kultury ta folkloru URL: <http://etnoua.info/novynu/rekomendacija-oon-pro-zberezhenjafolkloru/> (Last accessed: 08. 04. 2019).

9. Офіційний сайт фестивалю “Кодима-фест” URL: <http://kodyma-fest.com/> (дата звернення: 02. 04. 2019).
10. **Осорина М.** Коммуникативные традиции детской субкультуры URL: <http://psy.1september.ru/article.php?ID=200800213> (дата звернення: 11. 11. 2018).
11. **Самошина А.** Фестивальный дух: куди прямуємо? “День” поспілкувався з музикантами-учасниками “Країни мрій”. *День*. 2010. 9 липня.
12. **Сивурова Л. П.** Фестиваль народного творчества как феномен современного художественного процесса. *Фундаментальні і прикладні дослідження рекреаційно-дозвілєвої сфери в контексті євроінтеграційних процесів: Зб. мат. Міжнародної наук.- практ. конф. Ч. 2.* Київ : КНУКіМ, 2008. С. 350–357.
13. **Станкевич М.** Мистецтвознавчі аспекти теорії традиції. *Наукові записки*, 1997. №2. С. 91–99.
14. **Хрома Г.** Фольклорні фестивалі України і проблеми сценічного втілення фольклору. *Вісник КНУКіМ: Зб. наук. праць.* Вип. 6. Київ, 2002. С. 107–113.
15. **Требуня В.** Фестивальний бум: відродження культури чи легкі гроші URL: <http://gk-press.if.ua/x1599/> (дата звернення: 20. 04. 2019).
16. **Фурдичко А.** Етнофестивальний розквіт кінця ХХ — початку ХХІ ст. як неодмінна складова фольклорного руху України. *Народознавчі зошити.* № 4 (142), 2018. С. 1000–1008.
17. **Чернецька С.** Фольклорні фестивалі в системі сучасних засобів поширення етнографічної інформації та популяризації культурно-мистецької спадщини. URL: <http://ku-khsac.in.ua/kultura35/18.pdf> (дата звернення: 20. 11. 2018).
18. Jaan Valsiner Culture in Minds and Societies: Foundations of Cultural Psychology. Clark University, USA. Worcester — New Delhi. May, 2006. 385 p.
9. Ofitsiyni sait festyvaliu “Kodyma-fest” URL: <http://kodyma-fest.com/> (Last accessed: 02. 04. 2019).
10. **Osoryna M.** Kommunikatyvnye tradytsyy detskoj subkultury URL: <http://psy.1september.ru/article.php?ID=200800213> (Last accessed: 11. 11. 2018).
11. **Samoshyna A.** Festyvalnyi rukh: kudy priamuiemo? “Den” pospillkuvavsia z muzykantamy-uchasnykamy “Krainy mrii”. *Den*. 2010. 9 lypnia.
12. **Syurova L. P.** Festyval narodnoho tvorchestva kak fenomen sovremennoho khudozhestvennoho protsessa. *Fundamentalni i prykladni doslidzhennia rekreatsiino-dozvillievoi sfery v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv: Zb. mat. Mizhnarodnoi nauk.- prakt. konf. Ch. 2.* Kyiv : KNUKiM, 2008. P. 350–357.
13. **Stankevych M.** Mystetstvoznavchi aspekty teorii tradytsii. *Naukovi zapysky*, 1997. №2. P. 91–99.
14. **Khroma H.** Folklorni festyvali Ukrainy i problemy stsenichnoho vtilennia folkloru. *Visnyk KNUKiM: Zb. nauk. prats.* Vyp. 6. Kyiv, 2002. P. 107–113.
15. **Trebutia V.** Festyvalnyi bum: vidrodzhennia kultury chy lehki hroshi URL: <http://gk-press.if.ua/x1599/> (Last accessed: 20. 04. 2019).
16. **Furdychko A.** Etnofestyvalnyi rozkvit kintsia XX — pochatku XXI st. yak neodminna skladova folklornoho rukhu Ukrainy. *Narodoznachyi zoshyty.* № 4 (142), 2018. P. 1000–1008.
17. **Chernetska S.** Folklorni festyvali v systemi suchasnykh zasobiv poshyrennia etnohrafichnoi informatsii ta populiaryzatsii kulturno-mystetskoj spadshchyny. URL: <http://ku-khsac.in.ua/kultura35/18.pdf> (Last accessed: 20. 11. 2018).
18. Jaan Valsiner Culture in Minds and Societies: Foundations of Cultural Psychology. Clark University, USA. Worcester — New Delhi. May, 2006. 385 p.

Левчук Ярослава Николаевна

Традиционная украинская детская субкультура Кодымщины в пространстве этнофестиваля

Аннотация. На примере этнокофестиваля “Кодыма-фест” проанализировано явление фестиваля как культурно-художественной совокупности различных форм взаимодействия в пространстве традиционной культуры. Важной особенностью этого культурно-художественного события является инициированное организаторами исследование местными учителями и детьми региональной специфики традиционной культуры, в частности детской субкультуры, и внедрение этих полевых исследований в фестивальное пространство, а также в педагогическую школьную и дошкольную практику. Таким образом происходит одновременно исследование и актуализация традиционной культуры западного Подолья в современном культурном пространстве, создаются новые культурные проекты, используя синергию коллективного и индивидуального знания, обеспечивая таким образом “бытие человека в культуре”.

Ключевые слова: традиция, этнофестиваль, украинская детская субкультура, игра.

Yaroslava Levchuk

Traditional Ukrainian Children Subculture of Kodyma Land in the Space of the Ethno Festival

Summary. *The article describes the phenomenon of traditional child subculture as a space of identity inculturation. The ways and forms of using the components of the traditional Ukrainian child subculture in the modern museum space, in particular, in the concept of the ethno-ecological festival “Kodyma-fest”.*

The problem relevance is determined by the challenges of modern Ukrainian society. Much of the institutional resource of Ukraine is aimed at forming a national identity of the individual. Many cultural institutions are changing the methods of working with the child audience, focusing on both needs and requests of a child and aiming to attract the child as an active figure in the cultural space. The process of inculturation through which the ethnic group “bequeaths itself” to new members, primarily children, is gaining new significance in the modern globalized world. The subject of the study is the communicative properties of the components of the traditional Ukrainian child subculture, especially in South Podillia region, and their application in the modern festival space.

The aim of this article is to study the peculiarities of the regional folk festivals, for example, the ethno-ecological festival “Kodyma-fest”. The author describes the structural and conceptual achievements of this event. The use of social networks as a form of research on the ethno-cultural heritage of the Southern Podillia and the inclusion of these materials, in particular the components of the traditional children subculture of this region, especially into the festival space, has been analysed. The relevance of this topic determines the need for research and popularization of this experience.

Results and practical application of the study. The results of the study can be used in the concepts and practices of the Ukrainian cultural and educational centres, public organizations and state institutions in organizing cultural and educational measures for the wider use of the components of the traditional Ukrainian child subculture.

Keywords: *tradition, folk festival, Ukrainian child subculture, game.*